

Creu de Sant Jordi per a 20 persones i 10 entitats

written by David Folch | 26 d'abril de 2023

El Govern, a proposta de la consellera de Cultura, ha acordat concedir la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya 2023 a 20 personalitats i 10 entitats que, pels seus mèrits, han prestat serveis destacats a Catalunya en la defensa de la seva identitat o en el pla cívic i cultural.

L'elecció de les personalitats distingides amb aquest guardó ha volgut respectar, com ja ha estat palès en les darreres edicions del premi, la paritat de gènere. A més, la selecció de persones guardonades també reflecteix la diversitat de camps en què treballen les persones i les entitats distingides amb les creus, així com la representació territorial.

La Creu de Sant Jordi és un dels màxims reconeixements que pot rebre una persona per part de la Generalitat de Catalunya. La distinció es va crear el 1981 amb la finalitat de distingir les persones naturals o jurídiques que, pels seus mèrits, hagin prestat serveis destacats a Catalunya. Qualsevol ciutadà, grup de ciutadans o entitat pot demanar que s'atorgui aquest guardó a alguna persona, sigui física o jurídica.

La Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya 2023 ha estat atorgada a les persones següents:

Vicki Bernadet i Rius. Activista social: Per la seva gran lluita contra l'abús sexual a menors. Supervivent d'abús infantil, va fundar el 1997 l'associació FADA, reconvertida en Fundació Vicki Bernadet el 2006, per tal d'ajudar les víctimes com ella. Abans també havia estat vinculada a diversos projectes amb col·lectius en risc d'exclusió social, d'entre els quals destaca el seu paper com a presidenta de la Coordinadora Catalana Antidroga. Va ser pionera a evidenciar aquesta gran xacra social i a emprendre un gran treball, des

del món associatiu, per treure a la llum els abusos i ajudar a prevenir-los. El seu projecte busca proporcionar ajut a les víctimes supervivents perquè es puguin sentir acompanyades i escoltades, i per evitar que pateixin el rebuig social, la incomprensió i la solitud.

Dolors Bramon Planas. Acadèmica i investigadora: Per la seva recerca i divulgació en diversos àmbits de la història política i social del nostre país. Com a Doctora en Filosofia i Lletres, secció Filologia Semítica, i en Història Medieval per la Universitat de Barcelona i professora d'aquesta universitat i de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona, ha investigat les minories religioses a la Corona catalanoaragonesa, i sobre el passat andalusí en terres avui catalanes, mitjançant la traducció i la interpretació de les cròniques àrabs que s'hi refereixen. En història de la ciència, ha treballat el món de la geografia àrab. En llengua, ha estudiat els arabismes a les llengües hispàniques i més especialment a la llengua i onomàstica catalanes. Sobre l'islam, s'ha ocupat de la seva teologia, història i societat, en especial de l'estatus de les dones musulmanes.

Maria Zoraida Burgos Matheu. Escriptora i bibliotecària: Per la seva remarcable obra literària, en ser una de les escriptores més importants de la generació tortosina de la postguerra. És una veu destacada de la poesia i la prosa infantil i juvenil de les Terres de l'Ebre. La seva obra poètica arrelada a la terra, intimista, amb una veu pròpia i de gran força lírica, se situa als seus inicis dins la poesia social de lluita contra la dictadura, però evoluciona amb el temps per preguntar-se i reflexionar sobre alguns dels grans temes que ens fan humans com el pas del temps, la bellesa, l'amor o la mort. Ha compaginat durant la seva vida professional l'escriptura amb el seu ofici de bibliotecària a Amposta, a Ulldecona i a la Biblioteca Popular de Tortosa.

Francesc Buscató i Durlan. Jugador i entrenador de bàsquet i professor d'educació física: Per la seva destacada trajectòria

esportiva dins del món del bàsquet. És considerat un dels millors bases d'Europa de la seva generació. Va ser jugador de la UDR Pineda, el FC Barcelona, amb qui va guanyar la Lliga i la Copa, el CB Aismalibar de Montcada i el Joventut de Badalona, on va guanyar novament la Lliga i la Copa. Va disputar els Jocs Olímpics de Roma, Ciutat de Mèxic i Munic i va guanyar la medalla de plata al campionat d'Europa de bàsquet masculí de 1973, a més de ser seleccionat en diverses ocasions com a jugador de la selecció europea de bàsquet. L'any 1969 va ser guardonat amb el premi Fair Play de la UNESCO. Una vegada retirat, va formar part del cos tècnic del FC Barcelona, el Joventut de Badalona i el CB Hospitalet. Des de fa més de tres dècades és el seleccionador de bàsquet de Catalunya. A més, va ser durant 32 anys professor d'Educació Física de l'INEFC.

Joana Costa Benaiges. Armadora i remendadora: Per ser un excepcional exponent de la vida marinera al port del Serrallo de Tarragona. Com a armadora i remendadora, i dipositària d'una centenària tradició vinculada al món de la pesca que també ha viscut en l'àmbit familiar, com a besneta, neta, filla, esposa i mare de pescadors. De generació en generació, l'art de l'ofici de remendar és un dels més antics, femení, i sovint invisibilitzat, i constitueix una de les millors mostres del nostre patrimoni marítim.

Jordi Cuixart i Navarro. Empresari i activista: Per la seva tasca en els àmbits de l'activisme social i la defensa de la cultura catalana, així com dels drets civils i la democràcia. Entre el desembre de 2015 i el febrer de 2022, va ser president d'Òmnium Cultural i va esdevenir una figura clau a favor del dret a expressar pacíficament i lliurement les idees polítiques en el marc de la defensa del dret d'autodeterminació de Catalunya. És president de l'empresa Aranow Packaging Machinery i també patró de la Fundació Privada d'Empresaris FemCat, que treballa pel desenvolupament econòmic i social de Catalunya.

Edelmira Domènech i Llaberia. Metgessa i psicòloga: Pel seu rellevant treball dintre del camp de la psiquiatria, on destaca el seu paper com a pionera de la psiquiatria infantil al nostre país. Gràcies al seu treball, ha contribuït a posar el focus sobre una problemàtica que abans passava gairebé desapercebuda al món de la medicina. Compta amb una rellevant trajectòria vinculada al coneixement i tractament de la psicopatologia infantil i d'adolescents, tant a l'àmbit assistencial com l'acadèmic, on ha publicat nombrosos articles a algunes de les revistes més prestigioses i ha dirigit 36 tesis. A més, és catedràtica emèrita de la Universitat Autònoma de Barcelona i Membre Numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

Ignasi Garcia i Clavel. Filòleg i educador: Per la seva gran convicció per construir, des de l'escolta i el diàleg, una societat més empàtica i tolerant. Com a director general de Presons va lluitar per promoure un model penitenciari amb la reinserció com a principal punt de referència, i també per millorar les condicions dels presos. Va impulsar posteriorment la creació del primer Departament d'Afers Religiosos a la Generalitat de Catalunya, en el qual va tenir un paper molt destacat el foment del diàleg interreligiós, que es va aconseguir gràcies a l'amistat i coneixença mútua de les principals veus i corrents del país. Ha estat molt vinculat també a l'Escola de Sant Felip Neri, on s'educa els alumnes amb esperit crític i estima al país. Actualment, continua col·laborant, de manera altruista, en la construcció d'una societat més integradora i compromesa.

Antoni Gelonch Viladegut. Advocat i escriptor: Pels seus rellevants esforços en favor de la conservació i la divulgació de l'art. Mecenes cultural i membre d'honor de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, ha construït amb treball i estima la Col·lecció Gelonch Viladegut, una col·lecció privada de gravats i llibres d'art amb peces de gran qualitat i significació, considerada com una de les més

importants d'Europa. La seva voluntat de compartir allò que per ell significa la bellesa amb la seva ciutat de naixement el va portar a facilitar que la totalitat de la seva col·lecció es trobi avui en dia dipositada al Museu de Lleida, per tal que el públic la pugui gaudir.

Antoni Miró.Pintor i escultor: Per la seva trajectòria artística compromesa i innovadora. La seva obra, situada dins del realisme social, però lligada, igualment, a altres estils experimentats al llarg de les diferents etapes de la seva trajectòria, com l'expressionisme, el neofigurativisme o l'art pop, rebutja tota mena d'opressió i clama per la llibertat i la solidaritat humanes. Es tracta d'una pintura de conscienciació, que té cura tant del missatge com de la forma a través del llenguatge estètic. Artista compromès, fundador del Grup Alcoiart i del Gruppo Denunzia a Brescia, ha experimentat el llenguatge plàstic i la funció social de l'art i ha participat activament en la promoció i el foment de la cultura.

Custòdia Moreno Rivero.Activista veïnal i infermera:Per la seva destacada tasca dintre del món de l'associacionisme i l'activisme veïnal, on ha lluitat des de fa moltes dècades, junt amb les seves veïnes i veïns, per tal de millorar les condicions de vida i els drets de la gent del barri del Carmel de la ciutat de Barcelona. La seva gran capacitat d'esforç i la seva infatigable creença en un món millor l'han portada a ser sempre activa en la seva vida personal, però sobretot a promoure de manera col·lectiva importants canvis socials i polítics des de la iniciativa ciutadana.

Miquel Morera i Darbra.Supervivent de la Lleua del Biberó: Pel seu important paper en la preservació de la memòria democràtica d'aquest país. Excombatent de la Guerra Civil Espanyola, es va presentar voluntari amb 16 anys a la Columna Macià-Companys, al front d'Aragó. Al final de la guerra va ser interrogat i torturat a la presó Model de Barcelona, abans de ser traslladat als camps de concentració d'Horta i Reus. És un

dels darrers supervivents de la Columna Macià-Companys i el seu testimoni és fonamental per poder donar veu a les nombroses víctimes de la Guerra Civil Espanyola que es van veure silenciades durant les dècades posteriors. Una font de primera mà per recordar l'horror d'un dels successos més obscurs de la història contemporània i de la guerra en general.

Bombo Ndir.Integradora social: Per la seva important acció social a favor de les dones, i especialment de les dones migrants. És una històrica militant al nostre país de la lluita per la igualtat de drets, l'antiracisme i el feminisme decolonial. Des de la seva pròpia experiència i la seva expertesa, com a integradora social, medidora intercultural i agent de salut comunitària, s'ha mobilitzat sempre a favor dels drets humans i de la igualtat de drets efectiva, i ha estat una cara visible de diverses associacions, com la Coordinadora d'Associacions Senegaleses de Catalunya, l'Associació de Dones Immigrades Subsaharianes o la Xarxa de Migració, Gènere i Desenvolupament.

Xavier Nieto Prieto.Arqueòleg: Per la seva fonamental tasca en la preservació del patrimoni arqueològic subaquàtic de Catalunya. És una de les figures més importants en aquest camp, gràcies al seu paper destacat en la introducció de l'estudi científic d'aquesta matèria a Catalunya. Va ocupar l'any 1981 la primera plaça d'arqueòleg subaquàtic a tot l'Estat, i va encapçalar posteriorment l'excavació del derelicta Culip IV, el primer jaciment subaquàtic excavat totalment amb metodologia científica amb un equip d'arqueòlegs a la península. A més, també ha dirigit el Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya i el Museo Nacional de Arqueología Subacuática, i ha sigut vicepresident de la comissió científicotècnica per la protecció del patrimoni cultural subaquàtic de la UNESCO.

Julietta Serrano Romero.Actriu: Per una vida dedicada al món de la interpretació, amb una trajectòria de més de sis dècades,

al llarg de la qual ha treballat amb algunes de les figures més rellevants del cinema català i espanyol contemporani, fins a esdevenir-ne una ella mateixa. Durant la seva prolífica carrera destaquen grans interpretacions, tant sobre les taules del teatre com a la televisió i al món del setè art. Gràcies a elles ha aconseguit un gran respecte i estima per part del públic, i diversos premis en reconeixement del gremi, com el Premi Goya a la millor actriu de repartiment per la pel·lícula *Dolor y gloria*; el Premi de Teatre Memorial Margarida Xirgu pel seu paper a *La casa de Bernarda Alba*; el Premi Gaudí d'Honor – Miquel Porter per la seva trajectòria o el Premi Nacional de Teatre atorgat pel Ministeri de Cultura.

Jaume Sisa.Músic: Per la seva cabdal aportació a la cultura musical catalana, com un dels cantautors contemporanis catalans més destacat. Va emprendre el seu camí com a cantant als anys seixanta i setanta vinculat a la contracultura experimental i mística, dintre d'un estil propi que ell ha qualificat de "galàctic". Original i provocador, s'ha anat reinventant constantment, fins i tot a través de les múltiples personalitats que ha adquirit al llarg de la seva carrera musical sota els pseudònims de Ricardo Solfa o El Viajante. Dintre d'aquesta heterogènia musical i cultural, destaca una de les seves creacions més populars *Qualsevol nit pot sortir el sol*, un gran referent intergeneracional en el repertori de la música popular catalana actual.

Maria del Carme Valls i Farrà. Cantant, directora de cant coral i professora de música: Per la seva notable contribució a la promoció de la música i el cant coral. Ha dedicat la seva vida a l'ensenyament del cant coral, i ha format, gràcies als seus coneixements en pedagogia musical, infants i adults en l'art de la música. Ha contribuït significativament a difondre la música i els compositors del país, especialment a les terres de Ponent. És una de les creadores de la Coral Shalom de Lleida, entitat cultural que busca sensibilitzar i enriquir musicalment la societat amb l'organització de concerts i actes

culturals, entre els quals destaca el Festival Internacional Musiquem Lleida.

Joan-Pere Viladecans. Pintor: Pel seu estimulants treball artístic, que reflexiona de manera crítica sobre aspectes fonamentals de la nostra humanitat i les seves condicions i contextos. Pintor autodidacte, la seva obra es caracteritza pel diàleg constant entre la figuració i l'abstracció, on busca per mitjà de materials no ortodoxos investigar noves formes de pintar. La seva sensibilitat i habilitat per a la creació artística destaca també en el món del cartellisme. La seva important col·laboració amb el món literari l'ha portat a il·lustrar diverses obres destacades de la literatura catalana i universal, com són els textos de Salvador Espriu i Miquel Martí i Pol, els contes d'Edgar Allan Poe o l'assaig de Jaume Sobrequés *Catalunya. Història d'una nació*.

Josefina Vilajosana Carné. Ceramista: Per la seva tasca artística i social a favor del medi rural i les seves gents. Artesana de la terra i dels bolets, es dedica a reproduir-los, per mitjà de la seva obra autodidacta, de forma realista. Ha tingut obra exposada al Museu del Bolet de Montmajor, al Museu de la Vida Rural de l'Espluga de Francolí i al Museu de Ciències Naturals de Barcelona. La seva obra té una gran importància en la divulgació de la micologia. El 2015, la Generalitat de Catalunya li va concedir el títol de Mestra artesana ceramista en reconeixement de la seva trajectòria i vàlua artística.

Agustí Villaronga Riutort. Director de cinema: Per la seva excel·lent habilitat cinematogràfica, que el va portar a dirigir algunes de les pel·lícules més destacades del cinema català de les darreres dècades. Cineasta mallorquí, va desenvolupar la major part de la seva trajectòria en l'àmbit del cinema català. Va tenir una prolífica carrera de gairebé cinquanta anys, durant la qual va dirigir una vintena de pel·lícules amb una gran sensibilitat per explicar històries. Entre les seves obres, destaquen algunes adaptacions de

clàssics de la literatura catalana contemporània, com *Incerta glòria*, de Joan Sales i, sobretot, *Pa negre*, d'Emili Teixidor, tot un èxit entre el públic i la crítica, i el primer film de l'Estat en una llengua no castellana a optar a un Oscar a la millor pel·lícula de parla no anglesa.

El Govern també ha acordat atorgar la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, en forma de placa, a les entitats següents:

Associació Cultural dels Raiers de la Ribera del Segre: Pel seu notori paper en la conservació del patrimoni immaterial català, a través del record i de la manifestació de l'ofici de raier. Fins a començaments del segle XX, Coll de Nargó va ser un dels nuclis més importants per al transport fluvial de fusta a Catalunya. Cap als anys vuitanta, diverses dècades després de la seva desaparició, es va recuperar aquesta activitat per part dels veïns de la població i la van convertir en una festa. Cada any, els rais de Nargó tornen a baixar pel Segre per reivindicar el seu passat fortament lligat a l'ofici. El 2022, els raiers van ser declarats, per mitjà d'una proposta conjunta internacional, Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat per la UNESCO.

Casino del Centre de l'Hospitalet de Llobregat: Per la seva remarcable acció cultural i social, en ser una entitat viva i arrelada a l'Hospitalet que ha esdevingut un equipament central per a la ciutat. El 2023 celebren el seu 150è aniversari, i al llarg d'aquests més de cent anys d'història l'entitat ha acollit diverses activitats i institucions de caràcter associatiu, que l'han convertit en un destacat dinamitzador dintre del teixit social del barri del Centre de l'Hospitalet. La seva àmplia proposta de grups i activitats culturals i populars, que s'ha mantingut sempre activa al llarg de la seva història, l'han confirmat com un gran difusor de la tradició, la cultura i la llengua catalanes.

Casino recreatiu i instructiu d'Amposta: Per la seva important

tasca com a motor de dinamització local, en ser una de les primeres entitats i ateneus de les Terres de l'Ebre. Es va fundar el 1871 amb el nom de Casino Ampostino, i des de la seva fundació fins a l'actualitat ha sigut viver de multitud d'institucions culturals, esportives, econòmiques i administratives de la ciutat i de la comarca del Montsià. Ha viscut dos moments daurats: des dels seus inicis fins a la Guerra Civil, i després amb el seu retorn als anys quaranta fins als anys setanta. En l'actualitat, continua sent un rellevant atractiu cultural i social per al territori, reinventant-se constantment per acostar-se a nous públics i activitats.

Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC): Per la seva distingida tasca en benefici de la pagesia i el món rural. Són una entitat sense ànim de lucre que té com a objectiu representar, promoure i donar suport al món cooperatiu agroalimentari de Catalunya. Les cooperatives agràries són un dels principals motors econòmics a les zones rurals del país, on representen una opció democràtica, autònoma i social de desenvolupament laboral i econòmic. El 2023 se celebren els quaranta anys d'existència de la FCAC. Durant tots aquests anys, els seus principis i valors han distingit i enriquit un sector que, des de l'economia social, contribueix a un creixement econòmic responsable, sostenible i integrador socialment i territorialment.

Festival Sónar: Per la seva decidida aposta per l'escena musical electrònica i l'art multimèdia contemporani a la ciutat de Barcelona. El Sónar és un dels principals festivals de música, art i cultura digital de l'escena catalana, amb gran prestigi internacional, que enguany celebra l'edició número trenta. Durant els tres dies del mes de juny que dura la seva activitat principal, aquest festival combina el fet lúdic amb l'artístic, l'avantguarda i l'experimentació amb els nous corrents musicals de l'electrònica, per mitjà d'una oferta molt heterogènia que inclou, entre d'altres, concerts

de música en viu, actuacions multidisciplinàries, conferències o exposicions.

Fundació Privada Vozes: Per la seva decidida voluntat de superar les barreres socioeconòmiques i acostar la música a totes les persones. Es tracta d'un projecte musicosocial en el qual participen més de 700 infants i adolescents dels districtes de Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí de la ciutat de Barcelona. Des del 2004, se'ls ofereix accés gratuït a estudis musicals d'alta qualitat, per mitjà dels quals es busca fomentar la integració i la cohesió en contextos desfavorits i entorns amb risc d'exclusió social. Una acció formativa musical que, a més, porta els nens, les nenes i els adolescents a formar grups multidisciplinaris i altament motivats que participen en grans cors, orquestres simfòniques o formacions musicals diverses.

Fundació Tot Raval: Pel seu destacat paper generant vincles entre persones i organitzacions del barri del Raval per aconseguir l'objectiu de crear un barri millor per a tots els veïns i veïnes. És una fundació comunitària creada l'any 2002, de la qual formen part més de 50 associacions, institucions, persones i empreses vinculades al barri del Raval. Dintre d'aquesta fundació treballen totes en xarxa per millorar la cohesió social, la convivència i la qualitat de vida al barri. Desenvolupen un treball comunitari per tal de fer front als múltiples reptes compartits en un dels barris més densament poblats i diversos d'Europa, sempre amb un gran objectiu comú per bandera: millorar la qualitat de vida del veïnat del Raval de Barcelona.

L'Estaquirot Teatre: Per la seva innovadora i distingida trajectòria dintre del món del teatre de titelles. Es tracta d'una companyia de teatre que es dedica prioritàriament als espectacles dirigits a públic familiar, en els quals es barregen de manera innovadora el llenguatge d'actors i el llenguatge dels titelles. Han estat investigant constantment les tècniques dels titelles, en la vessant tant plàstica com

expressiva. Tot això es tradueix en més de 10.000 actuacions dutes a terme en una quarantena de muntatges, que van des dels espectacles de carrer i saltimbanquis, passant pel titella de guant, fins a consolidar-se amb els espectacles d'actors, titelles i objectes manipulats. Actualment, el seu taller de Vilanova i la Geltrú disposa d'una petita sala on s'ofereixen sessions adreçades al públic escolar.

Societat Coral "El Progrés": Pel seu significatiu paper dintre del món del cant coral, és una de les institucions culturals deganes del municipi de Palamós. El 2022 van celebrar 125 anys de la seva creació vinculada al moviment coral català dels cors de Clavé, que durant el segle XIX tenien el propòsit d'enriquir la vida cultural dels obrers. Sempre ha estat dirigida per diferents músics vinculats a la història de Palamós. Tenen un repertori molt variat que inclou des de cançons populars catalanes i d'altres països fins a cançons més actuals. La coral ha sigut al llarg de tota la seva dilatada història un espai de socialització i de creació de xarxes intergeneracionals, en ser un dels principals actors de dinamització de l'activitat cultural del municipi a través de la música.

Sopa de Cabra: Per la seva notòria aportació a la cultura musical catalana, com un dels principals membres del moviment del rock català. És un grup de música gironí actiu entre 1986 i 2001 i des del 2015 fins a l'actualitat. Els membres fundadors del grup van ser Gerard Quintana, Josep Maria Thió, Joan Cardona, Francesc Lisicic i Josep Bosch, però també n'han format part Julio Lobos, Jaume Soler, Eduard Font, Xarim Aresté, Valen Nieto i Ricard Sohn. La seva àmplia i popular obra musical ha tingut un gran èxit, al llarg de més de tres dècades, entre gent de diverses generacions. El seu disc *Ben endins* encapçala les llistes dels discos més venuts de la història de la música rock en català.